

ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು

ಡಾ. ಧನಂಜಯ ಪಾಲಹಳ್ಳಿ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು.

ಸಾರಾಂಶ: (Abstract)

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗುವ ಯಾವುದೇ ಹಬ್ಬ ಅಥವಾ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಜನಪದರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವಾದ ಈ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಈ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸ್ಥಳಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವುದುಂಟು. ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಆಚರಣೆಗೊಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಆ ಆಚರಣೆ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಅಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸದೊಡನೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘಟನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲು, ವಿವೇಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆಯಿಂದ ಬದುಕು ನಡೆಸಲು, ಉತ್ತಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ದಿನನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಸ ಹುರುಪು ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತಾಗಲು ಇಂತಹ ಆಚರಣೆಗಳು ಬಹು ಅವಶ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತವೆ" ಇಂತಹ ಹಲವು ಅರ್ಥಬದ್ಧ ಆಚರಣೆಗಳು ಒಂದೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು (Keywords): ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆ, ಜಾನಪದ ಆಚರಣೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಆಚರಣೆ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯಾರೂಪ "ಕ್ರಿಯಾರೂಪದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಆರಾಧನೆ ಅಥವಾ ಆಚರಣೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾರೂಪ ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ನಂಬಿಕೆಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಜೀವಂತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ, ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬಲ್ಲವು" ಒಂದು ಘಟನೆ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಡಲು ಅಥವಾ ಸ್ಮರಿಸಲು ಒಂದು ಆಚರಣೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಊರಿಗೆ ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಎತ್ತು, ನಿಧಿಕಾಯುವ ಸರ್ಪ, ವ್ಯವಸಾಯ ಪೋಷಿಸುವ ಮಳೆರಾಯ, ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣರು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಹಲವು ಹಬ್ಬ, ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ, ವ್ರತಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಹಲವು ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆಯು ಒಂದು. ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮೊದಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಈ ಆಚರಣೆಯು ವ್ಯವಸಾಯದೊಂದಿಗೆ ನಂಟು ಹೊಂದಿದೆ.

Please cite this article as: ಧನಂಜಯ ಪಾಲಹಳ್ಳಿ. (2024). ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು. ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: ಮಲ್ಟಿಡಿಸಿಪ್ಲಿನರಿ ಕನ್ನಡ ರೀಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಬಿಬಿಎಂಆರ್‌ಡಿ, 6(1). ಪು.ಸಂ. 20-27

ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ತೃತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬಂದ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿ ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ ಅವರ 'ಕೊಂಠಿಪೂಜೆ : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ' ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆಯ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮುಖವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಕಥೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೊಂಠಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯ ವಿಶೇಷ ಅಡಗಿದೆ.

ಕುಂತೀದೇವಿಯ ಈ ಪೂಜೆ, ಅಥವಾ ಕುಂತೀದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಪೂಜೆ, ಪ್ರಾರಂಭವಾದುದು ಮಹಾಭಾರತದ ಗಾಂಧಾರಿಯ ಗರ್ವಭಂಗವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಾದರೆ 'ಗಾಂಧಾರಿಯ ಗರ್ವಭಂಗ'ವೇ ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆಯ ನಾಂದಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

"ಕೊಂಠಿ ಪೂಜಾರ್ಹಳಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಕೊಂಠಿ ರಾಜಕನ್ಯೆ, ಗಾಂಧಾರಿಯಂತೆ ನೂರು ಜನ ಅಪ್ರಯೋಜಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಧೀರೋದಾತ್ತರೂ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು, ಗುಣಶಾಲಿಗಳೂ ವಿನಯ ಸಂಪನ್ನರೂ ದೈವಪ್ರಿಯರೂ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರೂ ಆದಂತಹ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಾಯಿ, ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದರೂ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆದವಳು. ವನವಾಸವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಷ್ಟ ಕೋಟಲೆ ಬಂದರೂ ಅವಳ ಮಕ್ಕಳು ಧೈರ್ಯಸ್ಥೆಯಗಳಿಂದ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು ಜಯಶೀಲರಾಗಿ ಮಹಾಪುರುಷರೆನಿಸಿಕೊಂಡವರು, ಕೊಂಠಿ ಪಡೆದದ್ದು ಸತ್ಸಂತಾನ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವಳಿಗೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ, ಗೌರವ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು, ಕೊಂಠಿ ಆದರ್ಶ ಸತಿ, ಆದರ್ಶತಾಯಿ, ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಸತ್ಸಂತಾನ ಪಡೆದ ಆದರ್ಶನಾರೀಮಣಿ, ಇಂತಹ ಆದರ್ಶ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಅವಳಂತೆಯೇ ತಮಗೂ ಸತ್ಸಂತಾನ, ಅದರಿಂದ ಸತೀರ್ತಿ ಲಭ್ಯವಾಗಲೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಗ್ಧ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ದೇವತೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ • ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆ ಮೂರು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. 1) ಪೂಜಾವಿಧಿ ಹಾಗೂ ಸಂಬಂಧವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳು; 2) ಕೊಂಠಿಯ ಪದಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ದಾಟಿಯ ವೈವಿಧ್ಯ; 3) ಕೊಂಠಿಯ ಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮನರಂಜನೆಗಳು.

ಕೊಂಠಿಪೂಜೆಯ ಆಚರಣೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ರೈತಾಪಿ ವರ್ಗ ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಮೂರ್ತಿಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶೋಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಬೆಳೆ ಬರುತ್ತದೆಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯವಸಾಯದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡರು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮೈಸೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಇಲವಾಲ ಹೋಬಳಿಯ ಚಿಕ್ಕನಹಳ್ಳಿ ಶ್ರೀ ಜವರೇಗೌಡ ಎಂಬುವವರು ಹೇಳಿದ "ಗಾಂಧಾರಿಯ ಗರ್ವಭಂಗ" ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಾಂಧಾರಿಯು ಮಾಡಿದ ನೋಂಪಿಯಿಂದ ಕುಂತಿಗೆ ಅವಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಕುಂತಿಗೆ ಆಹ್ವಾನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕುಂತಿಯ ಮಕ್ಕಳು ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಕಾಮಧೇನು, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಪುರುಷಾಮೃಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಭೂಮಿಗೆ

ಇಳಿಸಿ ನೋಂಪಿಗೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಕುಂತಿಯು ಮತ್ತರ ರಹಿತ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಗಾಂಧಾರಿಯನ್ನು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಮಂತ್ರಣ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ.

ಕುಂತಿ ಆಚರಿಸಿದ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಬಡವರು, ಭಿಕ್ಷುಕರಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಉಂಡು ಸಂತೃಪ್ತರಾದರು. ಕಾಮಧೇನು, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಪುರುಷಾಮೃಗ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೊಂತವ್ವ ನೂರಲ ಬದುಕುಳಿಯಲೆಂದು ಮನಸ್ಪೂರ್ತಿ ಹಾರೈಸಿದರು. ಕೊಂತಿ ಆಚರಿಸಿದ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕೊಂತ್ಯಮೃನನ್ನು ಚಿರಾಯುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಕುಂತಿ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರು ಮಾಡಲಾಗದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಇದರಿಂದ 'ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆ' ಎಂದರೆ 'ಕೊಂತಿ ಆಚರಿಸಿದ ಪೂಜೆ'ಯಾಗಿ ಆಚರಿಸಿ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಡಾ. ಹಿ.ಶಿ. ರಾಮಚಂದ್ರೇಗೌಡ (1957:125) ಅವರು ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆ ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಂಡುವಿಗೆ ಒದಗಿದ ಶಾಪದಿಂದ ಕುಂತಿ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತಕಾದಳು, ಮಕ್ಕಳ ಹಂಬಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಿಂದೆ ದೂರ್ವಾಸ ಮುನಿಗಳು ನೀಡಿದ್ದ ವರಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಶಕ್ತಿವಂತರಾದ, ಕೀರ್ತಿವಂತರಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾದ್ರಿಗೂ ಮಕ್ಕಳು ಪಡೆಯಲೂ ನೆರವಾದಳು. ಹೇಗೆ ಕುಂತಿ ಯಶೋವಂತರೂ, ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ವ್ರತ, ಪೂಜೆ, ಉಪವಾಸ, ಮಾಡಿದಳೋ ಹಾಗೇ ರೈತಾಪಿಗಳು ಕೂಡ ಯಶೋವಂತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಆದರ್ಶ ಸತಿಯೂ ಆದರ್ಶ ತಾಯಿಯೂ ಕುಂತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಬಗೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಲಿಂಗಯ್ಯ ಅವರ ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಲಗ್ಗೆ ಆಟವೇ ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಗೆ ನಾಂದಿ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕುಳಿತೋಡಿದ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಆಡುವ ಲಗ್ಗೆ ಆಟ ಕುಂತಿ ಪೂಜೆಯ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮೂರು ದಿನ ಮೊದಲೇ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಗಂಡಸರು ತೋಡುವ ಕುಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಮಾತ್ರ ಆಚರಿಸುವ ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವೆನಿಸುತ್ತದೆ".

ಅಧ್ಯಯನಕಾರರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕುಂತಿಯ ಕಲ್ಲು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದುವ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದು, ಕುಂತಿ ಕಲ್ಲಿನ ಆಕಾರಗಳು, ಕತ್ತೆಕೊಂತಿ, ಸೇರಿದಂತೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಕೊಂತಿಕಲ್ಲಿನ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಯು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಆಚರಣೆ, ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಯ ಪ್ರತಿಹಂತದಲ್ಲೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸೊಗಡು ಮತ್ತು ಅವರ ಕಸುಬುಗಳು ಅನೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿವೆ. ಬೇಸಾಯ ಆರಂಭವಾದ ನಂತರ ಕೊಂತಿಪೂಜೆ. ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಂತಮ್ಮನಿಗೆ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಚೆಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆ, ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳುಹೂವು, ಅಣ್ಣೆಹೂವು, ಕಣಿಗಲೆಹೂವು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂತಿಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದೂ ಕೂಡ 'ಅವರೆ'ಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ. ಪಾಂಡವರು ಅವರ ತಾಯಿ ಕುಂತಿದೇವಿ ತಮ್ಮ ಭಾಗದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಂಚರಿಸಿ

ಹೋದವರು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಜನಪದರಿಗಿದ್ದು, ಅವರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಕುರುಹುಗಳು ಅಪಾರ, ಪಾಂಡವರ ಬಗ್ಗೆ ದೊರೆಯುವ ಐತಿಹ್ಯಗಳಿಗೂ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯವಂತರಾದ ಪಾಂಡವರು ಮುಂದೆ ಏನಾದರೋ ಎಂತಾದರೋ! ಆದರೆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೇ ಮಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

“ಸತ್ಯವುಳ್ಳ ಧರ್ಮರು ಸತ್ತರು ಎನದಿರಿ

ಸತ್ತರೆ ಲೋಕ ಉಳಿಯದು ಧರ್ಮರು

ಬಿತ್ತಿ ಹೋಗುವರೆ ಅವರೇಯ”

ಪೂಜಿಸಿದ ಕೊಂತಿಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕುರುಬರು ಮತ್ತು ಕುಂಬಾರರ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪೂಜಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥ ಬರುವಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಗ್ರಾಮೀಣರ ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುವ ವಿವಿಧ ವೇಷಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊಂತಿ ಪದಗಳ ಏಕತಾನತೆಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಹಾಗೂ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯರಿಗೆ ಬಿಡುವು ನೀಡಲು ನಡುವೆ ಯುವಕರು ವಿವಿಧ ವೇಷಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ನೆರೆದಿದ್ದವರನ್ನು ನಗೆಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊಂತಿ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಬಯಲೇ ರಂಗಸ್ಥಳ, ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮೊರ, ನೇಗಿಲು, ಸೌಟು, ಒನಕೆ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳೇ ಇವರ ಪರಿಕರಗಳು, ಇಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಮೂವರು ಈ ವೇಷಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ, ಪೊಲೀಸು ಕಳ್ಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಸಂಭಾಷಣೆ ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಿತವಲ್ಲ. ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಒದಗುವ ಅಶು ಸಂಭಾಷಣೆಯೇ ಇದರ ಜೀವಾಳ, ನಡುವೆ ಅಶ್ಲೀಲ ಪದಗಳು ಬಂದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಗೌಣ. ಅಂತಹ ಮೂಣಾಟಜಜಜುಟಜಜಲ್ಕು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣನವರು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಓದುಗರೂ ಅದರ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಸವಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯ

ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಮೌಲ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ನೋಡುವುದು ಈ ಭಾಗದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ.

1. ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಯು ಕನೈಯರು, ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಧ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಸೀಮಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ.
2. ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ನೋಡಬಾರದೆಂಬ ಟ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
3. ಮಂಡ್ಯದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ “ಹದಿನಾರು ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯು ಕೊಂತಿ ಹೆಣ್ಣಾದ ಹದಿನಾರನೆಯ ದಿನ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಗಮ ಹೊಂದಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ತೆರಳುವ ಅವಧಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ”.

4. ಹೆಣ್ಣಾದ ಅರ್ಥಾತ್ ಮೈನೆರೆದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗುಡ್ಡು ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡಿ ತೌರಿನವರು ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕೊಂತಿಯ ಮುಂದೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣು ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
5. ಮದುವೆಯಾಗದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಗರತಿಯರು ಕೊಂತಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಉಂಟು.
6. ಕೊಂತಿಯನ್ನು ಪ್ರಜನನ ದೇವತೆ (ಈಜಿಡಿಐಉಟುಣಧಿ ಉರಜ) ಯಾಗಿಯೂ ಪೂಜಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
7. ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೊಂತಿಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ತಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಣ್ಣನ್ನು ರೈತರು ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಹರಡುವುದರಿಂದ ಸಮೃದ್ಧ ಬೆಳೆ ಬರುತ್ತದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕುಂತಿ ಫಲವತ್ತತೆಯ ದೇವತೆ (ಈಜಿಡಿಐಉಟುಣಧಿ ಉರಜ) ಎನಿಸುತ್ತಾಳೆ.
8. ಹುಣಸೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮೋದೂರು ಗ್ರಾಮದ ಹರಿಜನ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಯ ಬದಲಿಗೆ ತಿಂಗಳು ಮಾವನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಗಮನ ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊಂತಿ ಪೂಜಿಸುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೇರಿಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಯಾವುದೇ ಅಂತಸ್ತಿನ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೊಂತಿ ಪದಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ವೇಷಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಸಾಧವಿನಿಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಕುಂತಿಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಇದೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಆಚರಣೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮತದವರು ಆಚರಿಸುವ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನತೆಯಿದ್ದರೂ ಹಲವು ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ಕೊಂತಿಪೂಜೆ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಯನಕಾರರೂ ಕೊಂತಿಪೂಜೆಯನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗರ ಮನರಂಜನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳು ತಲೆದೂಗುವ ಸಮಯ, ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಕೊಂಚ ಬಿಡುವು ಇರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯ ಮನರಂಜನೆಗೆ ಹಾಗೂ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯ ಬೆಳೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕೊಂತಿಯ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ನೀರಸ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಮಯ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಯ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿವೇಚನೆ

ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಗೆ ಕೊಂತಿಯೇ ಮೂಲ ಎನ್ನುವುದು ಎಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವೋ ಅಷ್ಟೇ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆ. ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದರೂ ಕುಂತಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಕೊಂತಿ ಪೂಜೆಗೆ ಜನಪದರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕಥೆಯೇ ಆಧಾರವೆಂದು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರ ನಂಬಿಕೆ. ಕೊಂತಿಯು ದೂರ್ವಾಸ ಮುನಿಯ ವರವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಕನ್ನೆಯಾಗಿರುವಾಗಲೇ

ತಾಯಿಯಾದವಳು ಆದರೂ ಅವಳ ಘನತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಕ್ತಿವಂತೆ, ಕೀರ್ತಿವಂತೆ, ಗುಣವಂತೆ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಮಹಾತಾಯಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಇಂತಹ ಕೊಂತಿಯ ಜೀವನವೇ ಕೊಂತಿಯ ಕಥೆ.

ಕೊಂತಿಯ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕಥೆ ಬದುಕಿನ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ವಿವಿಧ ಮಜಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕೊಂತಿಯು ಜನಪದರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದವಳು ನೈತಿಕ, ಅನೈತಿಕ ಎಂಬ ಒರೆಗಳನ್ನು ಬಳಸದೆ, ಭಕ್ತಿ ಭಾವ ಮತ್ತು ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಮನದುಂಬಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಮಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಎಂದೇ ಕೊಂತಿಯನ್ನು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಕೊಂತಿಯ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಗೆ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

‘ಮಾವು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಳೆ ಸಂಪಿಗೆ ನಿಂಬೆ ಮರಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧಗೊಂಡ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮೈನೆರೆದ ಕನ್ಯೆ ಕೊಂತಿಗೆ : ಅಪ್ಪಂಜ್ಯೋತಿ ಸಿರಿಯವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಸಡಗರದಿಂದ ‘ಜಡೆಯನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಾರೆ’ ಅನಂತರದ ಕೊಂತಿಯ ಬದುಕು ತುಂಬಾ ಸುಖಮಯವಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಮಿಟಿಮಿಟಿ ಮೆಯ್ಯೋ, ಸೋಗುಲಾಲೆ’ ಯಂತೆ, ಸೋದರಮಾವನ ಮಗಳ ದನಿ ಕೇಳಿಸಿದಾಗ ಹರಳಾಡಿ ಹರಳು ಸಿಡಿಯುತ್ತವೆ: ಮಾವಿನ ತಿರುಳೆದ್ದು ಹರಳನ್ನು ಸುರಿಯುತ್ತವೆ. ಕಾಮ ಕಸ್ತೂರಿಯಲ್ಲಿ, ತುಪ್ಪದೋಕುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿರಿಮುಖದ ಕೊಂತಮ್ಮ ಜಲನಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಕೊಂತಿಯ ಕಥೆ ಹೇಳುವವರ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಎರಡು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

**“ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತಾಳೆ ಕೊಂತಮ್ಮ
ಓತ್ತು ಗುಂಡಿಲ್ಲ ಬೆಳಕಿಲ್ಲ / ಕನ್ನೆರಾಯ
ಪಟ್ಟುನೂಲಾಗಿ ಹೊಳೆದಾನ”**

ಮೊದಲ ಮಗುವನ್ನು ಗಾಳಿ ಬೆಳಕೂ ಇಲ್ಲದ ಕತ್ತಲೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತ ಕುಂತಿಯ ಪಾಡನ್ನು ಮೇಲಿನ ತ್ರಿಪದಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೊಂತಿ ಮದುವೆಯಾಗದೇ ಗಂಡನಿಲ್ಲದೇ ‘ಬಿಮ್ಮನಸೆ’ ಆಗಿದ್ದುದು. ಆದರೂ ಕೊಂತಿ ಗಂಡನಿಲ್ಲದೆ ಬಿಮ್ಮನಸೆ ಆಗಿದ್ದಾಳೆಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಗೀಜುಗನ ಹೆಂಡತಿ ಬಿಮ್ಮನಸೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆಂದು ಹೇಳಿ ತೃಪ್ತಿಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕೊಂತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕುಂದು ತರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಅದೇ ಭೀಮನ ಹುಟ್ಟನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಪರಿ ನೋಡಿ

**“ಓಂದ್ರೇರ ಮೆಣಸಾ ನಿನಗಾಗಿ ನಾ ತಂದೆ
ಬಾಣತಿ ನನ್ನಮ್ಮಿ ಬೀಗತಿಯೇ
ಹಾವಿನಂಜರವೋ ಚೇಳಿನುಪರಿಗೆಯೋ
ಮರಳು ಸದನವೋ ಮಣ್ಣು ಮಾಳಿಗೆಯೋ
ರಾಗದೀವಿಗೆಯೋ ರಾಣಿವಾಲವೋ
ಪಚ್ಚೆ ಪನ್ನಾರವೋ ಮುತ್ತಿನ ಜನ್ನಾರವೋ
ಅಚ್ಚೆಚ್ಚೆ ಬೆಳದಿಂಗಳೋ ನಮ ಕೊಂತೆಮಗ
ನಿಚ್ಚೆವು ಐಭೋಗವೋ”**

ಬಡತನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಅದಾವುದರ ಕೊರತೆಯೂ ತಟ್ಟದಂತೆ, ಮಗುವಿನ ಜನನ ಸಂತೋಷ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾಡು ಹಾಡುವಾಗ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಜೋರು ದನಿಯತ್ತಿಯೇ ಹಾಡುವಂತಿದೆ.

ಕೊಂತಿಯ ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯಗಳು ಜರುಗುವಾಗ ಬರುವ ಹಾಡುಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಯಾವ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ನಿರೂಪಿತಗೊಂಡಿವೆ. ಕೊಂತಿಯ ಸ್ವಯಂವರ, ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ವರ್ಣನೆಗಳಿಗೆ ವಸ್ತುವಾಗುತ್ತದೆ. “ನಮ್ಮ ಜನಪದರು ರಾಜ ಸಭೆಗಳನ್ನು ರಾಜ ವೈಭವವನ್ನು ಕಾಣದ ಮುಗ್ಧರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಮೂಡಲ ಬೀದಿಯ ಮುತ್ತೈದೆಯರನ್ನೂ, ಬಡಗಲ ಬೀದಿಯ ಬೆಡಗಿಯರನ್ನು, ತೆಂಕಲಬೀದಿಯ ತಂಗೆಯರನ್ನು ಕೊಂತಿಗೆ ಅಕ್ಷತೆಯಿಡಲು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ”.

ಜನಪದರ ಸ್ವಚ್ಛ ಮನಸ್ಸು ಎಂತಹದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಮೂರು ಸಾಲು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಕೊಂತಿಯ ಕೇಶರಾಶಿಯನ್ನು ಕುರಿತು

**“ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದ ಕೆಳಗೆ ಬುಟ್ಟವೈ ಮಂಡೆಯಾ
ಮಂಡೆ ವೋಗಿ ಮೇದೊ ಮರಗ (ವ) ಮಲ್ಲಿಗೂವ
ಯಿಂಡೋಗಿ ಮೇದೊ ಎಳೆ ಜವನ”**

ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂತಿ ಕಡೆದಿರುವ ಸೌಂದರ್ಯದ ದರ್ಶನವಾಗದೇ ಇರದು. ಕೊಂತಿ ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುವಿಗೆ ಒಲಿದರೂ ಅವಳಿಗೆ ವಿಧವೆಯ ಪಟ್ಟಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಭೀಮಾರ್ಜುನರಂತಹ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಂದು ಮಾಡಿ ಬದುಕಿ ತೋರುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಭೀಮ ಇಪ್ಪತ್ತು ತೂಬಿನ ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆ, ಇವಳು ಮೂರು ಹಂತದ ಏರಿ ಇರುವ ಮೂವತ್ತು ತೂಬುಳ್ಳ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ತನ್ನ ಹಿರಿಮೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಉಂಡವರು ಸೋಲು, ವನವಾಸ, ದೌಪದಿಯ ದಾನ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಡು ಇಗುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಜುನ ಜೋಗಿಯಾಗಿ ಊರೂರು ಅಲೆಯುವ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ವೀರಾಧಿ ವೀರ ಅರ್ಜುನ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಜೋಗಿಯಾದ ಎಂಬ ಅಂಶ ಕೊಂತಿ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಜೋಗಿಯ ವರ್ಣನೆಯಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದುವರಿದು “ಈ ಅರ್ಜುನ, ಖಂಡಿತ ಮಹಾಭಾರತದ ಅರ್ಜುನನಲ್ಲ; ಶುದ್ಧ ಜನಪದ ಬದುಕಿನಿಂದ ಮೂಡಿ ಬಂದವನು ಜಯಾಪಜಯಗಳಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರಿಗೆ, ಶೀಲಕ್ಕೆ, ದೂಷಣೆಗೆ, ಅಂಜದೆ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ದೊರೆಯಲ್ಲ; ಶೀಲಾಶ್ಲೀಲಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟು ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಸುಂದರ ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯ” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಜೋಗಿಯಾದ ಅರ್ಜುನ ಮತ್ತು ಆತನ ಶೀಲಗುಣಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಕೊಂತಿ ಪೂಜಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ, ಮಹಾದೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಜಾನಪದೀಯ ಹಾಡುಗಳು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿ ಇವುಗಳ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊಂತಿಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ನಡುವೆ ಈ ಹಾಡು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೊಂಠಿ ಪದಗಳ ಅಂತ್ಯವೂ ಅರ್ಥಬದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಮುಕ್ತಾಯಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೊಲದ ಕಾಳುಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮನೆಸೇರಲಿ ಎಂಬ ಆಶಯವೂ ಇಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಮುಕ್ತಾಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿರುವುದು ಸಹಜ. ಕೊಂಠಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಹಿಂದೆ 1943 ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನವರಾದ ಎಂ.ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಅವರ 'ಕೊಂಠಮ್ಮನ ಪದಗಳು' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪುಟಗಳಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಲೇಖನವು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತ್ತು. (ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ, ಸಂಪುಟ : 24 ಸಂಚಿಕೆ 3, 1943, ಪುಟ 7-21) ತದನಂತರ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಲಿಂಗಯ್ಯನವರು 1976 ರಲ್ಲಿ 'ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆ' ಎಂಬ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹೊರತಂದರು. ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಎಂ.ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಕೃತಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ ಕೊಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ದಾಖಲಾರ್ಹವಾಗಿದ್ದು, 'ಕೃತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ ಅವರ' ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆ : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಗ್ರಂಥ ಜನಪದ ಮಹಾಭಾರತವು ಸಮಗ್ರ ಸಂಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಾಗಿದೆ. ಎಂಬ ಡಾ. ಪಿ.ಕೆ. ರಾಜಶೇಖರ ಅವರ ಅಭಿಮತ ಒಪ್ಪುವಂತಹದಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಕೃತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ ಅವರ 'ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆ : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ' ಒಂದು ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಅಟ್ಟಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ತನ್ನ ಗತ ವೈಭವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆಚರಣೆಯೊಂದನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಕೃತಿಯನ್ನಾಗಿ ಕೃತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣನವರು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆಯ ವಿಧಾನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅದರ ಹಾಡುಗಳ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಂಠಿ ಪದಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಭಂದಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಯ ಗುರಿಯು ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಕೊರತೆ ಎನಿಸದು. "ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆಯ ಈ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಹಾಡಿನ ರೀತಿಗಳಾದ 'ಮಟ್ಟು'ಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿನೇಳು ಬಗೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವೂ ಆದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶವಿದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥ

- ಕೃತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ. (1985). ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಸೋಮಣ್ಣ. (2000). ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಲಿಂಗಯ್ಯ ಡಿ. (1976). ಕೊಂಠಿ ಪೂಜೆ. ದಿನಕರ ಪ್ರಕಾಶನ.